

Sygn. akt. I ACa 426/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący	SSA Anna Gawelko
Sędziowie:	SA Anna Pele (spraw.) SA Jan Sokulski
Protokolant:	st.sekr.sądowy Cecylia Solecka

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2013 r. na rozprawie

sprawy z powództwa **L. G.**

przeciwko **J. R. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie

z dnia 4 lipca 2012 r., sygn. akt I C 863/09

I. **z m i e n i a** zaskarżony wyrok w pkt. II, III i IV w ten sposób, że :

1. **z a s ą d z a** od pozwanej J. R. (1) na rzecz powoda L. G. dalszą kwotę 25.099 zł (dwadzieścia pięć tysięcy dziewięćdziesiąt dziewięć) z ustawowymi odsetkami od 1 stycznia 2010r,

2. **o d d a l a** powództwo w pozostałej części,

3. **z a s ą d z a** od powoda L. G. na rzecz pozwanej J. R. (1) koszty zastępstwa procesowego w kwocie 1123 zł (jeden tysiąc sto dwadzieścia trzy),

4. **z a s ą d z a** od pozwanej na rzecz adwokata Ł. M.

– Kancelaria Adwokacka w K. kwotę 1373 zł (jeden tysiąc trzysta siedemdziesiąt trzy) tytułem wynagrodzenia za udzieloną powodowi pomoc prawną przyznaną z urzędu ,

5. **p r z y z n a j e** od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krośnie adwokatowi Ł. M. – Kancelaria Adwokacka w K. kwotę 3055 zł (trzy tysiące pięćdziesiąt pięć) tytułem wynagrodzenia za udzieloną powodowi pomoc prawną przyznaną

z urzędu,

6. nakazuje ściągnąć od pozwanej J. R. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krośnie kwotę 2390 zł (dwa tysiące trzysta dziewięćdziesiąt) tytułem kosztów sądowych, od których powód był zwolniony,

II. **o d d a l a** apelację w pozostałym zakresie,.

III. **z a s ą d z a** od powoda na rzecz pozwanej koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 1074 zł (jeden tysiąc siedemdziesiąt cztery),

IV. **z a s ą d z a** od pozwanej J. R. (1) na rzecz adwokata z urzędu Ł. M. – Kancelaria Adwokacka w K. kwotę 897zł (osiemset dziewięćdziesiąt siedem) tytułem wynagrodzenia za udzieloną powodowi pomoc prawną przyznaną z urzędu w postępowaniu apelacyjnym,

V. **pr z y z n a j e** od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krośnie na rzecz adwokata Ł. M. – Kancelaria Adwokacka w K. kwotę 2424 zł (dwa tysiące czterysta dwadzieścia cztery) tytułem wynagrodzenia za udzieloną powodowi pomoc prawną przyznaną z urzędu w postępowaniu apelacyjnym .

UZASADNIENIE

Powód L. G. domagał się zasądzenia od pozwanej J. R. (1) kwoty 100.271 zł tytułem zwrotu nakładów na nieruchomości pozwanej w miejscowości U., poniesionych w okresie od połowy 1998r. do 2003r.

W sprawie było okolicznością bezsporną, że strony zawarły związek małżeński 4 sierpnia 1984r, z dniem 25 listopada 1996r zniesiona została między nimi wspólność majątkowa, a z dniem 25 października 2006r uprawomocnił się wyrok rozwodowy.

W odpowiedzi na pozew pozwana uznała powództwo do kwoty 6.000 zł, a na rozprawie w dniu 21 czerwca 2012r przedstawiła do potrącenia z roszczeniem powoda swoją wierzytelność w kwocie 40.000 zł po korekcie kwoty 41.755 zł (k. 250) obejmującą połowę kosztów utrzymania budynku pozwanej od stycznia 2004r do stycznia 2010r (po 150 zł miesięcznie tj.

10. 655 zł) zaległe alimenty na troje dzieci za okres od marca 1998r do grudnia 2003r (22.400 zł), odszkodowanie za bezumowne korzystanie przez powoda z mieszkania, wobec orzeczenia rozwodu, za okres od 2006r do stycznia 2009r po 200 zł miesięcznie tj. kwotę 7.200 zł), wartość zniszczeń dokonanych przez powoda w mieszkaniu, podczas licznych awantur, oszacowanych przez powódkę na kwotę 1.500 zł.

Zarzuciła również, że w wymienionym okresie prowadziła szereg robót remontowych, które finansowała z wynagrodzenia za pracę, a także z pieniędzy otrzymanych od ojca.

Sąd Okręgowy ustalił, że po zniesieniu między stronami ustawowej wspólności majątkowej, wyrokiem z dnia 25 listopada 1996r, pozvem wniesionym do Sądu Okręgowego w Krośnie 1 sierpnia 1997r L. G. domagał się zasądzenia od J. R. (2) – ojca pozwanej – kwoty 38.600 zł, jako równowartości nakładów poczynionych na nieruchomości w U. podarowaną nieformalną umową małżonkom L. i J. G. sygn. akt. I.C 495/97. Wobec tego, że J. R. (3) ostatecznie podarował córce J. R. (1) powyższą nieruchomość, umową sporządzoną w formie aktu notarialnego z dnia 26 września 1997r wraz ze znajdującym się na niej budynkiem mieszkalnym i gospodarczym, L. G. cofnął powództwo w sprawie I.C 495/97.

Wiosną 1998r strony ponownie zamieszkały razem, bowiem wcześniej w wyniku nieporozumień między małżonkami pozwana z dziećmi wyprowadziła się z zajmowanego domu ojca w U. i zamieszkała w domu rodzinnym w J., powód zaś w 1995r zamieszkała w T..

Sąd Okręgowy na podstawie twierdzeń pozwanej przyjął, że wyrażając zgodę na zamieszkanie pozwanego w domu pozwanej, po orzeczeniu rozwodu, strony uzgodniły, że J. G. nie będzie ściągła od męża alimentów na rzecz małoletnich dzieci, których powód nie płacił dobrowolnie, a on w zamian za to będzie wykonywał niezbędne prace, zgodnie z posiadanymi umiejętnościami.

Po wspólnym zamieszkaniu powód zaczął prowadzić działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług budowlanych, którą zawieszał na okres zimowy. Pracował również w Przedsiębiorstwie (...) oraz Przedsiębiorstwie (...), z których dwukrotnie: w 2002 i 2003r był delegowany do pracy w Niemczech. Za granicą powód pracował przez okres kilku miesięcy.

Po orzeczeniu rozwodu wyrokiem Sądu Okręgowego z 16 lutego 2006r pozwana w roku 2007r wystąpiła z pozwem o eksmisję powoda z domu w U. i w 2009r na podstawie wyroku eksmisyjnego Sądu Rejonowego z dnia 20 marca 2009r (sygn. akt I C 93/07) powód wymeldowany został z dotychczasowego miejsca zamieszkania, zaś faktycznie mieszkał w domu pozwanej do końca 2003r, nie partycypując w kosztach jego utrzymania, po czym wyjechał do Wielkiej Brytanii, gdzie pracował przez okres 4 lat.

W okresie objętym żądaniem pozwu tj. na przestrzeni lat 1998 – 2003r na nieruchomości będącej własnością pozwanej, stanowiącej działkę zabudowaną budynkiem mieszkalnym i gospodarczym przeprowadzono szereg robót remontowych tak na zewnątrz obu budynków, jak i wewnątrz budynku mieszkalnego. Wykonane zostały m. in.: dobudówka od strony północnej do tego budynku, w której urządzono kotłownię i kuchnię, w kuchni zaś zamontowane zostały nowe meble, wykonano pomieszczenia mieszkalne na poddaszu, do których prowadzą przywiezione przez powoda i zamontowane drewniane schody. Przeprowadzony został również remont łazienki oraz wymieniona została instalacja centralnego ogrzewania, wodno – kanalizacyjna i elektryczna, a także więźba dachowa, ocieplono budynek mieszkalny.

Przy wykonywaniu tych prac pracował zarówno L. G., jak też wynajmowane przez niego osoby, w tym członkowie jego rodziny, pomagały również dzieci stron, krewni powoda pracowali nieodpłatnie, względnie niektórym z nich płacił ojciec powoda. Natomiast obcym osobom najczęściej wynagrodzenie przekazywał powód, przy czym osoby te nie posiadały wiadomości, kto finansuje prowadzone roboty. Jedynie pewnym było – jak stwierdził Sąd Okręgowy – że pracującemu przy wymianie instalacji elektrycznej B. L. wynagrodzenie w wysokości 200 zł zapłacił powód.

Na urządzenie jednego pokoju na poddaszu przeznaczone zostały pieniądze jakie w ramach prezentów z okazji I – wszej Komunii otrzymała, córka stron A..

Wszystkie faktury na zakup materiałów wykorzystanych do remontu wystawione były na nazwisko pozwanej.

Powód z prowadzonej działalności gospodarczej w latach 1998 – 2003 osiągnął dochód w łącznej wysokości 124.909 zł, zaś pozwana otrzymała wynagrodzenie w wysokości 102.455,81 zł, a w zeznaniach podatkowych wykazała wydatki na remont budynku mieszkalnego w wysokości 28.194,37 zł.

Wartość wszystkich robót wykonanych w okresie objętym żądaniem pozwu wyniosła 96.090,38 zł. Występując z pozwem w niniejszej sprawie powód jednocześnie wniósł do Sądu Rejonowego w Krośnie wniosek o dokonanie podziału majątku dorobkowego, obejmując nim m. in. nakłady poczynione na nieruchomość pozwanej, z których większość – jak stwierdził Sąd Okręgowy – jest identyczna z nakładami objętymi żądaniem pozwu w niniejszej sprawie.

Według Sądu Okręgowego powód nie udowodnił, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 kc, że istotnie z własnych środków i własną pracą, poczynił nakłady na nieruchomość będącą własnością pozwanej. Wprawdzie osiągał dochody z prowadzonej przez siebie działalności, ale ponosił koszty związane z inwestycjami na prowadzoną działalność gospodarczą, koszty wynajmu mieszkania w W., gdzie pracował, a także koszty utrzymania w miejscu pozwanej. Skoro niełożył na utrzymanie dzieci i z jego inicjatywy od 1996r pomiędzy małżonkami istniała rozdzielność majątkowa, za mało wiarygodne uznał Sąd Okręgowy twierdzenie powoda, że od 1998r zaczął inwestować w nieruchomość, która nie

była jego własnością i co do której nie miał podstaw do oczekiwania, że w przyszłości nabyte jej własność, zwłaszcza, jeżeli uwzględni się jego naganne postępowanie w stosunku do żony i dzieci, mające miejsce już po ponownym wspólnym zamieszkaniu stron, konsekwencją którego były wyroki uznające go za winnego popełnienia przestępstwa z art. 207 kk.

Za wiarygodne uznał Sąd Okręgowy twierdzenie pozwanej, że nakłady na remont domu czynione były przez nią, ze środków pochodzących z jej wynagrodzenia za pracę jak i z nieoprocentowanych pożyczek zaciągniętych z funduszu socjalnego oraz z pomocy finansowej rodziców, jak również, że przyjmując powoda do domu w 1998r uczyniła to pod warunkiem, że w zamian za utrzymanie i niepłacenie alimentów zasądzonych na rzecz czworga dzieci, będzie on wykonywał zgodnie z posiadanymi umiejętnościami pewne prace remontowe w domu zajmowanym z żoną i dziećmi. Wykonywanie tych prac przez pozwanego było, zdaniem Sądu Okręgowego, ekwiwalentem za zapewnienie mu miejsca zamieszkania i wyżywienie oraz rezygnację przez pozwaną z egzekwowania alimentów na rzecz dzieci. Uznając żądanie pozwu za uzasadnione do kwoty 6.200 zł, uznanej przez pozwaną, Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 4 lipca 2012r zasądził tę kwotę od pozwanej na rzecz powoda na podstawie art. 405 kc i oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwoty procesu w kwocie 3.401 zł.

W apelacji od tego wyroku powód zarzucił:

- błędy w ustaleniach stanu faktycznego polegające na przyjęciu, że powód nie wykazał, aby z majątku osobistego i własną pracą fizyczną poniósł nakłady na majątek osobisty pozwanej i to w wysokości 96.090,38 zł
- przyjęcie, że małżonkowie uzgodnili, że pozwana nie będzie egzekwować od powoda alimentów na dzieci w zamian za wykonywanie w domu niezbędnych prac zgodnie z posiadanymi umiejętnościami
- przyjęcie, że powód nie partycypował w kosztach utrzymania domu
- nie przyjęcie, że jako specjalista z zakresu budownictwa był w stanie dokonywać nakładów na majątek osobisty pozwanej nie tylko w postaci pieniężnej, ale także w postaci własnej pracy
- przyjęcie, że w sprawie o podział majątku dorobkowego zawisłej przed Sądem Rejonowym w Krośnie sygn. akt I Ns 1607/09 przedmiotem postępowania jest większość nakładów identyczna z dochodzonymi w niniejszej sprawie – w konsekwencji naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób dowolny i jednostronny.

Wskazując na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie żądanej kwoty, względnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

W szczególności powód zarzucił, że pozwana nie kwestionowała zakresu robót wykonanych przez powoda, zaś wartość tych robót ustalona została przez biegłych, z opinii których Sąd przeprowadził dowód. Poza tym za niewiarygodną należało uznać linię obrony pozwanej, którą przyjęła na użytek procesu, zważywszy na to, że strony od chwili powrotu do siebie w 1998r pogodziły się, były normalną rodziną, wspólnie tę rodzinę utrzymywały. Natomiast przedmiotem postępowania w sprawie sygn. akt I C 93/07 o podział majątku dorobkowego stron były nakłady wniesione przez powoda do daty zniesienia pomiędzy małżonkami wspólności majątkowej.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Przede wszystkim stwierdzić należy, że – jak trafnie zarzuca apelacja – przedmiotem postępowania w wniosku L. G. z udziałem J. R. (1) (sygn. akt I Ns 1607/09) o podział majątku wspólnego było ustalenie rodzaju i wartości nakładów dokonanych przez powoda na rzecz pozwanej do dnia zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej tj. do 25 listopada 1996r.

Natomiast żądanie pozwu w przedmiotowej sprawie obejmuje nakłady za okres od marca 1998r do końca 2003r według zakresu robót przedstawionego przez powoda, którego pozwana nie kwestionowała, co znalazło potwierdzenie

w notatce podpisanej przez nią, będącej podstawą sporządzenia przez biegłego sądowego d/s budownictwa opinii określającej wartość nakładów powoda na budynek mieszkalny pozwanej (k. 171, k. 176).

Podkreślenia również wymaga, że w okresie objętym pozwem strony były małżeństwem, zatem powód dokonując robót związanych z rozbudową i remontem domu, kierował się dobrem rodziny, zwłaszcza, że – jak zeznał słuchany w charakterze strony – brał pod uwagę fakt, że rodzina jest liczna.

Pozwana nie kwestionowała zakresu wykonywanych przez powoda robót skoro zgłosiła zarzut potrącenia kwoty 40.000 zł – do czego Sąd Okręgowy nie odniósł się, a także zakwestionowała celowość części robót jak: wykonanie tarasu od strony południowej budynku, roboty przy budynku gospodarczym, podjazd wokół tego budynku, ogrodzenie budynku od strony północnej.

Sąd Apelacyjny uznał, że skoro roboty budowlane ujęte w opiniach biegłego d/s budowlanych wykonane zostały przez powoda za aprobatą pozwanej, to stanowią one nakłady na nieruchomość pozwanej, których zwrotu powód zasadnie się domaga.

Zgodnie z opiniami biegłych: d/s budownictwa, d/s gospodarczych, d/s instalacyjnych – CO, wod – kan, instalacji elektrycznej, nakłady powoda na nieruchomość pozwanej wyniosły ogółem, jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy 96.090,38 zł. Wartość robót budowlanych obejmuje robociznę, materiały i sprzęt (r + m + s), przy czym pozwana udowodniła kupno materiałów na kwotę 28.194,37 zł (K. 162) oraz miała prawo potrącić z wierzytelnością powoda – zgodnie z oświadczeniem złożonym na rozprawie w dniu 21 czerwca 2012r, powołując się na pismo procesowe z dnia 03 03 2011r, niepłacone przez niego alimenty w kwocie 22.400 zł co razem składa się na kwotę 50.594,37 zł. Natomiast skorygować należy wyliczone przez pozwaną kwoty z tytułu kosztów utrzymania budynku 150 zł przypadające na powoda z ogólnej kwoty 300 zł za okres od stycznia 2004r do końca 2008r (60 miesięcy) i odszkodowanie za bezumowne korzystanie z mieszkania za okres od prawomocności wyroku rozwodowego (25.10.2006r) do końca 2008r (26 miesięcy).

Data początkowa, od której pozwana liczy zgłoszone do potrącenia koszty utrzymania budynku tj. od stycznia 2004r wskazana została w piśmie procesowym z dnia 3 marca 2011r (k. 249), datą końcową jest koniec roku 2008 – należna z tego tytułu kwota wynosi zatem 9.000 zł (150 zł x 60 miesięcy). Natomiast okres bezumownego korzystania z mieszkania rozpoczyna się w listopadzie 2006r (od prawomocności wyroku rozwodowego) kończy 31 grudnia 2008r, bowiem jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 20 marca 2009r. sygn. akt IC 93/07 powód faktycznie wyprowadził się z domu pozwanej na początku stycznia 2009r. i wynajął mieszkanie w K., przy czym pracował w Anglii, co znajduje potwierdzenie również w twierdzeniach pozwu i przyznane zostało przez pozwaną (k. 146).

Wobec tego należne pozwanej odszkodowanie z tytułu bezumownego korzystania z mieszkania za 26 miesięcy (od listopada 2006r. tj. od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego do końca 2008r.) licząc po 200 zł za miesiąc wynosić winno 5.200zł.

Ogółem więc z kwoty stanowiącej wyliczone przez biegłych nakłady na nieruchomość pozwanej w okresie od połowy 1998r do 2003r. w wysokości 96.093,38zł należało odjąć wartość materiałów, które kupiła pozwana udokumentowanych fakturami na kwotę 28.194,37zł (według zaświadczenia Naczelnika Urzędu Skarbowego k. 162) oraz kwotę zgłoszoną do potrącenia – 36.600zł (9.000 + 22.400zł + 5.200zł) co daje kwotę 31.299zł.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w pkt II i III i zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 25.099zł na podstawie art. 405 kc, uwzględniając kwotę zasądzoną w pkt I wyroku (31.299 - 6.200zł) oraz koszty procesu za I i II instancję, biorąc pod uwagę, że powód wygrał proces w 31%, a pozwana w 69% (art. 100 kpc), przy czym powód zwolniony był od kosztów postępowania .

Wyliczenie tych kosztów przedstawia się następująco:

I instancja – należne koszty obciążające pozwaną, która przegrała proces w 31%, obejmują wpis od uwzględnionej części żądania pozwu (cały wpis od zasądzonej kwoty = 1.565zł), część kosztów opinii biegłych poniesionych przez Skarb Państwa w kwocie 825zł ($2.660,96zł \times 31\% = 825zł$) oraz część kosztów zastępstwa procesowego adwokata z urzędu ustanowionego dla powoda w kwocie 1.373zł ($4428zł \text{ z VAT} \times 31\% = 1.373zł$). Z uwagi na to, że pozwana wygrała proces w 69% należałyby się jej koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.496zł, po skompensowaniu koszty zastępstwa procesowego należnego od pozwanej na rzecz adwokata z urzędu w kwocie 1.373zł, stosownie do wyniku sporu kwota ta wynosi 1.123zł ($2.496zł - 1.373zł$).

II instancja – powód wygrał sprawę w 27% , pozwana w 73%. Pozwana ponosi opłatę od apelacji w kwocie 1.255zł (1.255zł wpis obliczony od kwoty wygranej apelacji) oraz koszty zastępstwa adwokata z urzędu w kwocie 897zł ($3.321zł \text{ z VAT} \times 27\% = 897zł$), wobec czego na jej rzecz należało zasądzić koszty postępowania apelacyjnego (zastępstwa procesowego) w kwocie 1.074zł ($2.700zł \times 73\% = 1971zł - 897zł = 1074zł$)

jsz